

# EL LLIBRE ESPAI DE CREACIÓ

LIBRO DE  
HERMEDIA

HELVETICA SOBRIE NEGRE

CRISOL MALLESTA

ONIA BUBON BLANC

GRUP 2

Julio César Yuste García

Valenciagrafica

SPOERRI, 

ed. Williams

chance

1967-1993 DIE TOTEN

IN MONK

SPRINGER EN SAUX

AN ANTHOLOGY

LA MORTE YOUNG

12

Dieter Rams  
Die neuen Werke



**EL  
LLIBRE  
ESPAI  
DE  
CREACIÓ**

setembre 08 - gener 09

# O

## INTRODUCCIÓ

La relació entre el text i la imatge que l'il·lustra està lligada a la necessitat de reforçar la transmissió dels continguts escrits, en un intent d'acréixer la sensibilitat plàstica en el lector. Un text il·lustrat implica, sens dubte, un enriquiment de l'edició. Si la relació entre text i imatge apareix amb la creació mateix del llibre, el "llibre il·lustrat" com a concepte de col·laboració entre un artista i un escriptor, en què la part gràfica adquireix un cert protagonisme en la publicació, el trobem de forma clara en la segona meitat del segle XIX i, més concretament, a França, on estava instal·lat el focus de la modernitat que donaria lloc a un gènere que es va denominar *livre d'artiste*.



RUSCHA, EDWARD

*Every building on the Sunset Strip*

1966

Col·lecció UPV



A Espanya, país amb menor tradició en l'edició de llibres que França, s'hi ha editat amb gran qualitat. Aquesta etapa comença, a la fi de la dècada dels seixanta, amb les edicions de Gustavo Gili i Ediciones Polígrafa, i continua més recentment amb editors com Antojos, Edicions T, Boza, Tabelaria, Cànem, Tristán Barbará o Raíña Lupa.

En les primeres dècades del segle XX, que corresponen al període d'avantguardes, tots els moviments artístics van treballar amb la intenció de distanciar-se de l'academicisme del XIX i van buscar nous mitjans d'expressió, la qual cosa va propiciar el descobriment



del llibre com a vehicle ideal per a desenvolupar els seus objectius. El llibre va transformar la funció que exercia com a mitjà de comunicació ja que, si des de bon començament els llibres eren entesos com a contenidors de paraules, d'idees, al segle XX els artistes introdueixen lentament d'altres llenguatges vinculats a les arts plàstiques. En aquest nou concepte de llibre es transforma la concepció tipogràfica i es valoren aspectes com la utilització del color, el format del llibre, la presentació o l'enquadernació. La pàgina constitueix, en definitiva, un espai de creació.

En els anys seixanta s'estén per Europa i pels Estats Units una idea de llibre com a mitjà artístic, catàleg d'artista o llibre amb funció documental, i es generalitza la producció de petits formats impresos amb mitjans de reproducció massiva. Aquest plantejament va ser promogut pels artistes vinculats al moviment Fluxus, al Minimalisme i a l'Art Conceptual. Alguns dels artistes més representatius d'aquesta tendència van ser Edward Ruscha i Dieter Roth.

ROTH, DIETER

*The Copley book*

Reykjavik: Hansjörg Mayer, 1974

Col·lecció UPV



GRANDPARENTS  
DIETER ROTH

# Dieter Roth

# 12

Band 12  
(Kopier)

Verpackung (die  
ablosen) noch ein-  
setzen.

REYNOLDS  
REYNOLDS  
DIETER ROTH  
1967  
REYNOLDS

Preis, 25,  
7.74

Lieber Hansjörg  
Dieser Entwurf soll gross  
genug sein, im Verhältnis 1:1  
direkt auf Platte kopiert

REYNOLDS  
DIETER ROTH  
1967

# 1

## LLIBRE GRÀFIC

Edicions de gràfica original en format llibre



DOLZ, PILAR (gravats)

ANDRÉS ESTELLÉS, VICENT (text)

*Document de Morella*

Morella: Fundació 50 Sexenni de Morella, 1994

Col·lecció UPV

Les impressions amb textos tipogràfics i fotogravats van ser utilitzades per a edicions massives com ara periòdics o llibres científics, mentre que els sistemes tradicionals de gravat es van deixar per a realitzar edicions especials i treballs de bibliofília en què s'inclouen il·lustracions d'artistes amb gravats originals i en tirades molt limitades.

Els llibres il·lustrats van ser objecte de col·lecció i vinculats més a l'obra d'art que al llibre de lectura, fet que va animar nombrosos artistes de reconegut prestigi internacional a interessar-se a participar en les publicacions, amb la qual cosa aquestes van adquirir un valor més ampli que el contingut mateix que il·lustraven.



PAZOS, CARLOS

*Fidelidad total*

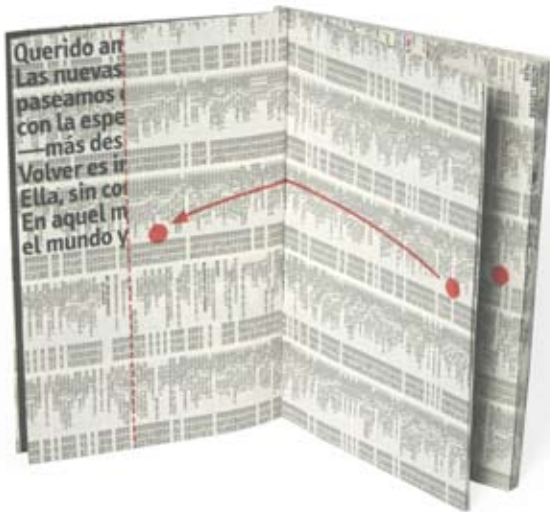
Barcelona: Raïña Lupa, 2007

Col·lecció UPV

# 2

## LLIBRE TIPOGRÀFIC

La lletra com a element generador d'imatges



Des de la irrupció dels tipus mòbils en el món del llibre amb Gutenberg, el temps va fixar-ne i perfeccionar-ne els fonaments tècnics fins a l'arribada del segle XX, que es va caracteritzar per la innovació tipogràfica, la llibertat de composició i els nous dissenys de lletres. En les dècades dels anys vint i trenta, les avantguardes artístiques com els futuristes, els dadaistes i els constructivistes van influir de manera decisiva en l'àmbit de l'edició i la tipografia. Els artistes van experimentar entorn de la lletra en les seues composicions pictòriques, van trencar amb la lectura tradicional d'aquestes i les van unir a elements funcionals amb un caràcter totalment plàstic. Pràcticament en el mateix període, el moviment artístic de l'avantguarda russa va iniciar la revolució en l'àmbit tipogràfic tot plantejant fórmules compositives i d'estil que encara hui se'ns mostren revolucionàries.

BALLESTER, DÍDAC (il·lustracions)

COLOM, ROGER (textos)

*Carta de un exiliado*

[s.l.]: BDM Impressors, 2006

Col·lecció Biblioteca Valenciana

d.a.

*La création de l'alphabet*

Mons: La Taupe, 2004

Col·lecció UPV





La visió de l'artista, en considerar que les lletres i els textos poden servir de recurs amb una altra intenció, obliga a evolucionar el concepte de llibre. El text pot arribar a assumir els plantejaments plàstics del dibuix i la pintura per trobar significats que els acosten al caràcter que va adquirir molts segles enre-re, en quedar impregnat de suggeriments i matisos que manifesten la qualitat de l'artista que l'ha traçat.

# 3

## LLIBRE OBJECTE. CAIXES I RECOPILOCIONS

Quan el llibre esdevé objecte



CALDUCH, RAFAEL

*Un d'un*

2007

Exemplar únic

Col·lecció UPV



En aquest apartat de l'exposició s'hi inclouen els llibres en el concepte dels quals tenen rellevància les característiques tridimensionals i que, en la majoria dels casos, no permeten la lectura. Molts no tenen pàgines o textos, no mantenen el caràcter narratiu propi del llibre i estableixen una clara diferència amb les obres que es consideren d'una manera més específica "llibres d'artista", en els quals es fa un ús exprés de la seqüència en les pàgines. Són moltes vegades obres úniques, que no permeten ser editades o, si és possible, es fa en tirades molt limitades. S'entendran més aviat com contenidors d'imatges, textos i signes gràfics, i des d'aqueixa òptica podran adoptar múltiples i insospitades formes.



BRAGANZA, CELIA

*Sense títol*

València: UPV, 2002

Col·lecció UPV

# 4

## LLIBRE NO EDITAT

Quan els plecs substitueixen el llenç



LÓPEZ, M<sup>a</sup> ÁNGELES  
*Geografía urbana en conserva*  
2007  
Exemplar únic  
Col·lecció UPV

Dins d'aquesta tipologia és convenient diferenciar els treballs que han sigut concebuts per l'artista com una obra d'art en format llibre, d'una altra classe de material que pot denominar-se "quadern d'artista". Aquest últim és una eina que utilitzen molts artistes per a realitzar el seu treball a l'estudi. Es tracta de quaderns en què no es busca l'aspecte atractiu del llibre com a objecte i que permeten a l'artista fer-hi dibuixos, tacar-los amb tinta o amb aquarel·la, adherir-hi d'altres materials, escriure-hi notes...



CHINCHILLA MATA, CARMEN

*Treball de la fusta*

2007

Exemplar únic

Col·lecció UPV

GUILLEM RAMÓN, JOSÉ MANUEL

*Libro de las miradas*

2007

Exemplar únic

Col·lecció UPV

CANALES, JUAN

*Sense títol*

2007

Exemplar únic

Col·lecció UPV



Però també són nombrosos els artistes que han sabut aprofitar els mitjans de reproducció mecànica i els materials impresos que aquests ofereixen, a l'hora de crear noves obres d'art tot intervenint sobre material editat o aprofitant fragments de material imprès mecànicament.



# 5

## DISSENY I CREACIÓ EN EDICIÓ INDUSTRIAL

En la frontera entre el disseny gràfic i el llibre d'artista



És innegable la renovació que ha patit el món editorial en l'àmbit de l'experimentació gràfica, i concretament en les edicions relacionades amb productes d'art. Els anys huitanta i, sobretot, els noranta han posat al servici dels artistes i del públic en general l'oportunitat d'autoeditar productes gràfics en edicions curtes. En aquest material gràfic hi hem d'incloure manifestacions de la cultura *underground* com ara els còmics, els fanzines, les revistes experimentals i els llibres per a infants; però, sobretot, els llibres d'artista en edició industrial, en els quals editors com Christoph Keller (Revolver) revolucionen el panorama editorial per la línia conceptual dels seus llibres i per la utilització de mitjans de reproducció industrials.

FERRER, ISIDRO (il·lustracions)

NERUDA, PABLO (text)

*Libro de las preguntas*

València: Media Vaca, 2006

Premi de la Generalitat Valenciana al millor llibre valencià el 2006

Col·lecció UPV

RUIZ, FRANCESC

*Ésta es mi playa*

Valence (Francia): Valérie Cudel, 2007

Col·lecció UPV





En aquest apartat convé ressaltar el reconeixement que realitza la Generalitat als llibres millor editats a la Comunitat Valenciana, així com la gran inquietud que hi ha en la Facultat de Belles Arts de València per tot allò que estiga relacionat amb el llibre com a espai de creació. Dels seus tallers n'han eixit llibres que concreten molt bé la relació entre la gràfica original i el disseny gràfic, que estableixen una subtil frontera –travessada en nombroses ocasions– entre aquests dos aspectes i que ofereixen un producte híbrid, experimental i contemporani pel que fa a l'edició.



# **EL LLIBRE, ESPAI DE CREACIÓ**

## ORGANITZEN

Biblioteca Valenciana i Universitat Politècnica de València

## LLOC

Sala Capitular de Sant Miquel dels Reis. Biblioteca Valenciana

## TEXTOS

Antonio Alcaraz. Universitat Politècnica de València

## DISSENY

Espirelius

## DISSENY COBERTA

Nuria Rodríguez Calatayud

## IMPRIMEIX

La Imprenta, C. G.

D.L.

V-0000-2008



Gangster: I Love New York, Crazy City



ALICANTE  
2008-2009  
PUERTO DE SALIDA DE LA  
FUERZA AL MUNDO A VELA

Peter McCarthy Hammer Changes Apple

hivern  
tardor  
estiu  
primavera

Matt Mullican That Person's V



GENERALITAT  
VALENCIANA  
CONSELLERIA DE CULTURA I ESPORT



Biblioteca  
Valenciana



UNIVERSITAT  
POLITECNICA  
DE VALÈNCIA



VICERECTORAT DE CULTURA

ector i les cu  
ector i les cu  
ector i les cu  
ector i les cu